

Як українському бізнесу убезпечити себе від використання примусової праці?

Зустріч українських роботодавців,
організована Конфедерацією роботодавців України
за підтримки Проєкту МОП

13 грудня 2022

Примусова праця і торгівля людьми: ознаки, тенденції, методи боротьби

Жолт Дудаш

Менеджер проєкту МОП за фінансування ЄС “На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні”

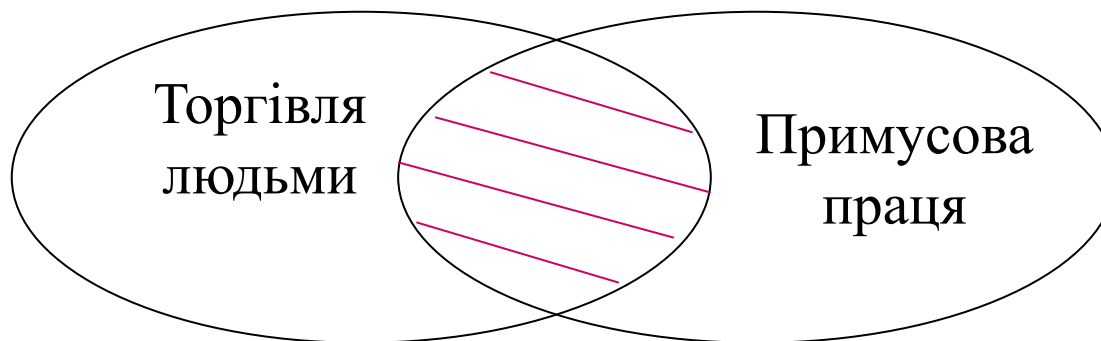
Гідна праця =
праця, виконувана в умовах
свободи, рівності, безпеки
та людської гідності

Примусова
праця

Експлуатація

Гідна
праця

Що таке примусова праця?

Конвенція МОП 1930 року про
примусову працю (№ 29)

*«Будь-яка **робота чи служба**, що її
вимагають від якої-небудь особи
під загрозою якогось **покарання**
і для якої ця особа **не**
запропонувала добровільно
своїх послуг»*

Основні елементи

- **«Будь-яка робота чи служба»**
 - Усі види робіт, послуг і зайнятості
 - Будь-яка галузь, сектор чи рід занять (включно з проституцією та жебрацтвом)
 - З договором чи без договору, легально чи нелегально
- **«Яка-небудь особа»**
 - Дорослі та діти
 - Незалежно від громадянства, зокрема працівники-мігранти з нерегульованим статусом
- **«Загроза якогось покарання»**
 - Зокрема санкції, погрози, насильство тощо
 - Невиплата заробітної плати
 - Втрата прав чи привілеїв
- **«Добровільно»**
 - Вільна згода на вступ у трудові відносини
 - Припинення трудових відносин із власної волі з будь-яким роботодавцем

Винятки

- Винятки, зазначені в Конвенції № 29
 - Обов'язкова військова служба
 - Звичайні громадянські обов'язки
 - Робота у тюрмах (якщо є вирок суду + нагляд державних органів)
 - Робота в умовах надзвичайних ситуацій (війни, стихійного лиха...)
 - Дрібні роботи общинного характеру (у межах общини))
- Примусову працю слід також відрізнити від:
 - Браку економічних альтернатив: повинен існувати правопорушник
 - Експлуатації: тривалого робочого часу, низької заробітної плати...
 - Небезпечної роботи

Протокол 2000 року про торгівлю людьми

- Палермський протокол розширив поняття «торгівля людьми»
- Юридичні елементи торгівлі людьми:

Дії:

вербування, перевезення, приховування людей

Засоби: загроза силою або застосування сили, примус, викрадення, шахрайство, обман, зловживання владою або уразливістю положення

Мета: експлуатація, включно з сексуальною експлуатацією, примусова праця, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів

Примусова праця і глобальна економіка

Сектори, де є ризик

- Сільське господарство
- Будівництво
- Лісове господарство і лісозаготівля
- Швейно-текстильні підприємства
- Робота з прибирання і охорони
- Харчова промисловість
- Транспорт (наприклад, моряки)

Уразливі працівники

- Працівники неформальних підприємств
- Люди, що залишили домівки/переміщені особи – підвищений ризик/уразливість до примусу
- Уразливі соціальні верстви/без ресурсів або з обмеженими ресурсами
- Працівники-мігранти, особливо з нерегульованим статусом

➤ 86% усіх випадків примусової праці припадає на приватну економіку

Управління ризиком та репутацією

Чому це питання є важливим для бізнесу?

- Підвищення обізнаності населення й тиск із боку споживачів
- Жорсткіші санкції проти торговців людьми та роботодавців, які вступають у змову, навіть хоча забезпечення застосування цих санкцій досі слабке
- Посилюється занепокоєння інвесторів
- Ризики, пов'язані з торгівлею

→ 60% вартості компаній пов'язано з репутацією бренду

Виклики

1. Примусову працю важко виявити на практиці
2. Глобальні ланцюги постачань і вербування робочої сили стають дедалі складнішими
3. Невизначеність щодо сфери відповідальності
4. Нечесна конкуренція, пов'язана з корупцією, лазівками в законах і слабким забезпеченням дотримання законів
5. Організована злочинність масово проникає у бізнес → бізнесове середовище змінюється
6. Конкуренція пріоритетів організацій роботодавців та керівництва компаній
7. Зростання мобільності працівників та посилення ролі посередників із працевлаштування

Ознаки примусової праці

- **Вербування**

Комісійні за працевлаштування
Вербування за допомогою обману
Обов'язкове внесення депозиту
Договір на роботу замість відсутнього працівника

- **Примус у зайнятості**

Утримання або невиплата заробітної плати
Вилучення документів, що посвідчують особу
Примусова надурочна робота
Погрози насильством, домагання, залякування
Обмежена свобода пересування

- **Зумовлена боргом примусова праця**

Кабальна праця чи боргова кабала
Маніпуляція боргом (через позику або аванс у рахунок заробітної плати)
Невиправдані відрахування з заробітної плати

- **Примусова праця в тюрмах**

Недобровільна робота, виконувана ув'язненими в інтересах приватного підприємства

Оцінювання ризиків

Ризики в трудових відносинах

- Практичні методи наймання і набору персоналу
- Виплата і розрахунок заробітної плати
- Робочий та надурочний час
- Можливості та умови навчання
- Дисциплінарна практика і санкції
- Умови проживання і гуртожитки
- Припинення трудових відносин

Ризики в ділових відносинах

- Постачальники
- Підрядники: агентства з працевлаштування
- Інші надавачі послуг (наприклад, швейцари, охоронці, водії)

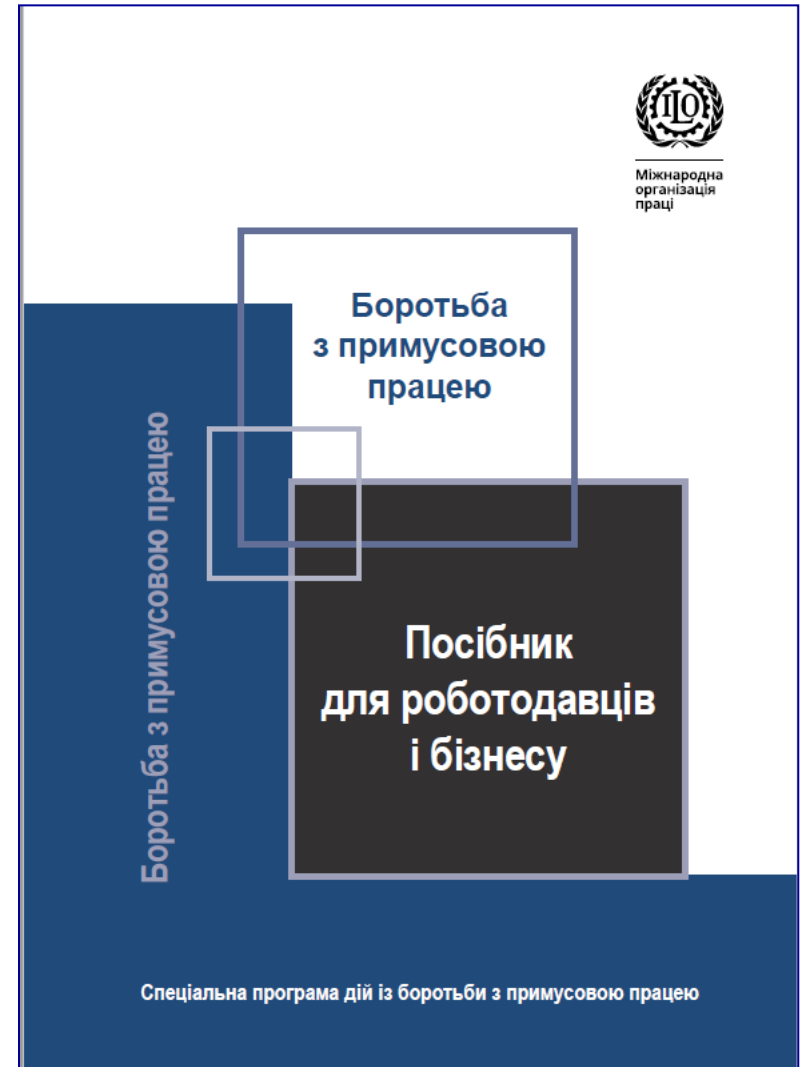

Посібник для роботодавців і бізнесу

- Запитання роботодавців і відповіді на них
- Керівні принципи
- Оцінювання відповідності
- Поради з ужиття заходів
- Приклади передової практики

Створений у співробітництві з МОП

Виданий **українською**, англійською, іспанською, арабською, китайською, грузинською, вірменською, азербайджанською, та французькою мовами

Як діяти?

- Ухваліть **чітку і прозору національну політику/політику компанії**
- **Навчіть персонал** (аудиторів, кадрові служби, покупців, спеціалістів із питань додержання законодавства) способів виявлення та усунення примусової праці
- **Інформуйте зацікавлені сторони** та потенційних інвесторів
- Сприяйте ухваленню **кодексів поведінки** на національному рівні й по галузях, вживайте належних **заходів для виправлення ситуації**
- **Справедливо ставтеся до працівників-мігрантів** і ретельно контролюйте роботу агентств із працевлаштування
- Забезпечте, щоб усі працівники мали **письмові договори** мовою, яку вони легко **розуміють**, зазначивши в цих договорах їхні права (заробітна плата, надурочна робота, документи, що посвідчують особу, тощо)
- Заохочуйте **поширення передової практики**, знайдіть, разом із **засобами масової інформації**, новаторські способи **винагородження передової практики**
- Сприяйте проведенню **програм реабілітації** жертв (професійної підготовки тощо)
- Заохочуйте **співпрацю** з урядами, працівниками, правоохоронними відомствами та інспекціями праці

Відвідайте веб-сайт:

www.ilo.org/forcedlabour